

בית משפט השלום בבאר שבע

ת"א 58959-10-15 פלוני נ' מגדל

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת אורית ליפשיץ**התובע****פלוני****ע"י ב"כ עו"ד אורי בן חנן****נגד****הנתבעת****חב' ביטוח מגדל****ע"י ב"כ עו"ד רועי זייפר**

חקיקה שאוזכרה:

תקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז-2007: סע' 2(ג)

מיני-רציו:

* נקבע כי התובע זכאי לתגמולי ביטוח בגין אובדן כושר עבודה. עיסוק סביר אחר הינו עיסוק המותאם להשכלתו, הכשרתו וניסיונו. בהיעדר השכלה או הכשרה פורמאלית של התובע, יש לפנות ל"ניסיונו". ובענייננו, ניסיונו של התובע הינו עשיר וארוך שנים, בתחום עבודת כפיים במוסך ובתחום הרכב.

* ביטוח – ביטוח תאונות – אובדן כושר עבודה

* ביטוח – תגמולי ביטוח – אובדן כושר עבודה

תביעה לתשלום תגמולי ביטוח בגין אובדן כושר עבודה.

בית המשפט קבע כלהלן:

על פי תנאי הפוליסה, אין די בכך שנבצר מהתובע לעבוד בעיסוקו הקודם על מנת להיות זכאי לפיצוי בגין אובדן כושר עבודה. לצורך כך נדרש תנאי נוסף לפיו עקב התאונה נבצר ממנו לעסוק בעיסוק סביר אחר המתאים לניסיונו, השכלתו והכשרתו.

בשים לב להוראות הפוליסה, יש לקבוע, מהו עיסוק סביר אחר? ובפרט – מהו עיסוק סביר אחר כאשר התובע אין כל הכשרה רשמית והשכלה פורמאלית, וכל מה שיש לו הוא ניסיונו ארוך השנים בעבודה במוסך, למשך כל חייו?

עיון בפוליסה מעלה כי התשובה טמונה בשאלה: עיסוק סביר אחר הינו עיסוק המותאם להשכלתו, הכשרתו וניסיונו. בהיעדר השכלה או הכשרה פורמאלית של התובע, יש לפנות ל"ניסיונו". ובענייננו, ניסיונו של התובע הינו עשיר וארוך שנים, בתחום עבודת כפיים במוסך ובתחום הרכב.

העובדה כי מבוטח הינו בעל הגדרה מקצועית מסוימת, וניסיון עתיר שנים במקצוע מסוים, אך מאידך חסר תעודות והשכלה, אין בה כדי לבוא לרעתו ולגרוע מתחום עיסוקו. דהיינו, אין בעובדה שהתובע נטול השכלה בשביל לקבוע כי הוא יכול לעבוד בכל עבודה שהיא, אשר לא דרוש בה כל ניסיון כלל. העיסוקים שהוצעו ע"י מומחה הנתבעת ומומחית בית המשפט, אינם מהווים "עיסוק סביר אחר" כנדרש בפוליסה. לפיכך, מתקיים גם התנאי השני על פי הפוליסה. בהתקיים שני התנאים בענייננו, זכאי התובע לתגמולים מהנתבעת.

פסק דין

מבוא

1. לפניי תביעה לתשלום תגמולי ביטוח בגין אובדן כושר עבודה, על פי פוליסת ביטוח, על סך של 707,776 ₪ בגין תאונה מיום 25/5/12.

הצדדים

2. התובע הינו אזרח ישראל, יליד 1962 ואילו הנתבעת הינה חברת ביטוח מגדל בע"מ אשר ביטחה את התובע בפוליסת ביטוח שמספרה 16598672, פוליסת ביטוח מנהלים, כעובד בקרית הרכב אסולין.
3. האירוע מושא התובענה ארע ביום ה- 25/5/12, עת התובע רכב על קטנוע, נפגע מרכב שביצע פניית פרסה ונחבל עד אשר נזקק לפינוי וגיבוס ידיו.
4. יוער בפתח הדברים, כי התובע הגיש תובענה קודמת בענין, אלא שעקב חוסר מעש וחוסר יכולת כספית מצדו, היא נמחקה.

טענות הצדדים

5. לטענת התובע ביום ה- 25/5/12, עת רכב על קטנוע, נפגע הוא ע"י רכב אשר ביצע פניית פרסה, ונחבל קשות, עד אשר נזקק הוא לפינוי ע"י מד"א וכן לאשפוז ולגיבוס בשתי ידיו (להלן: "האירוע" ואו "התאונה"). לטענת התובע עד למועד האירוע היה הוא לטענתו, גבר בריא בן 50 ומתפקד היטב.
6. לטענתו, הנתבעת, ביטחה את התובע בפוליסת ביטוח, פוליסת ביטוח מנהלים, שמספרה 16598672 ושתחילתה מיום ה- 1/9/11, הפוליסה ביטחה אותו, לטענתו, כ-"עובד בקרית הרכב אסולין".
7. לטענת התובע כתוצאה מהתאונה מהחבלות שנגרמו לו בעקבותיה, לא היה יכול הוא לשוב לעבודתו כמכונאי וכי איבד את כושר עבודתו באופן מוחלט. לטענתו, עובר לתאונה עבד

- הוא כמכונאי רכב ובוחרן רכב ללא כל מגבלות והשתכר בגבולות השכר הממוצע במשק, סך של 5,400 ₪, סכום אשר לטענתו על פיו נקנתה פוליסת הביטוח.
8. לטענת התובע, אין לו כל תעודה על הכשרתו, היות והכשרתו והשכלתו לקויות, וכי את המקצוע למד במרוצת השנים ועל סמך ניסיונו בשטח. התובע מפנה לכך שאינו מלומד, אינו בעל תעודות, ודבר זה אף מנע ממנו לקבל שיקום מהמל"ל ובכך למזער את נזקיו.
9. לטענתו, עד למועד התאונה עבד כמכונאי וכבוחרן רכב, ללא מגבלות. לצד זאת, רופא תעסוקתי קבע ביום ה- 18/3/12 כי אין שינוי במצבו של העובד ואין מקום לשנות את ההחלטה מיום ה- 26/12/12.
10. התובע עתר במסגרת תביעתו כי בית המשפט יקבע את נכותו ע"פ הנכות שנקבעה ע"י המל"ל. לטענתו הנכות התפקודית, עולה לאין שיעור על זו הרפואית.
11. התובע צרף לתביעתו את פוליסת הביטוח אשר בה נקבע כי: **"...פיצוי חודשי באובדן כושר עבודה - 3214 ₪"**. כמו כן, בקטגוריית העיסוק נקבע בפוליסה כי התובע עובד כ-"מכונאי רכב". בהמשך נכתב העיסוק כ-"מכונאי רכב ובוחרן רכב", ובתחביבים מיוחדים לא נכתב דבר.
12. על פוליסת הביטוח שצרף התובע לתביעתו חתום, בין היתר, המעסיק בקטגוריית "פרטים למילוי על המעביד", אשר מוגדר, בחתימתו, נכון ליום ה- 11/9/11, כ- ביטוח/משה, מנהל המוסד, ב- "קריית הרכב אסולין".
13. התובע צרף לתביעתו חוות דעת רפואית מאת האורתופד פרופ' דן עטר, מיום ה- 30/9/15, אשר קבע כי סה"כ נכותו האורתופדית משוקללת צמיתה הינה של 64%, וסך נכותו הרפואית והתפקודית הינה 96%.
14. התובע צירף לכתב תביעתו את הודעת הדחיה של הנתבעת מיום 11/4/13 ממנה עולה כי הנתבעת קבעה כי התובע אינו מצוי באובדן כושר עבודה מלא או חלקי כהגדרתו בפוליסה מעבר לתאריך ה- 28/2/13, והנתבעת אישרה את תביעתו של התובע בשיעור של 50% החל מתאריך ה- 1/3/13 ועד ליום ה- 31/5/13.
15. לטענת הנתבעת, מאידך, דין התביעה להידחות שכן התובע מסוגל לחזור לעבודתו הקודמת כמכונאי, וכן לעבוד בכל עבודה סבירה אחרת בתחום.

16. לטענתה, על פי תנאי הפוליסה, מבוטח ייחשב כבלתי כשיר לעבודה אם עקב מחלה או תאונה נשלל ממנו בשיעור של 75% לפחות ולתקופה העולה על תקופת ההמתנה הנקובה בפוליסה, הכושר לעבודה שבו עבד או לעסוק בעיסוק שבו עסק עד אותה מחלה או אותה תאונה ושבעקבותיהן נבצר ממנו לעסוק בעיסוק סביר אחר המתאים לניסיונו השכלתו והכשרתו.

17. לטענתה, אובדן כושר עבודה הינו בהתאם לסעיף 6 לפוליסת הביטוח שצורפה ע"י הנתבעת (ראו נספח ג' לתיק מוצגי הנתבעת). לטענתה, במקרה דנן, לא נגרם לתובע אובדן כושר עבודה. עוד לטענתה, למעט חוות דעת אורתופדית נמנע התובע מלצרף לתביעה חוות דעת רפואית ערוכה כדין בתחום הרפואה התעסוקתית, אשר תוכיח טיעוניו, ומשום כך מנוע הוא מלטעון בעניין. לסיכום, טוענת היא כי התובע היה ועודנו כשיר לעבוד במקצועו או בעיסוקו או בעיסוק סביר אחר.

עובדות שאינן שנויות במחלוקת

18. אין חולק כי הנתבעת ביטחה את התובע בזמנים הרלוונטיים, לאירוע מושא התביעה.
19. אין חולק כי בפוליסת הביטוח נקבע עיסוקו של התובע כ"מכונאי רכב" וכי "שכר חודשי נוכחי כולל לתוכניות הביטוח: 5,400 ₪" וכי בהצעה לביטוח מנהלים הוצהר כי מקצועו של התובע הינו "מכונאי ובוחן רכב" (ראה נספחים לכתב התביעה).
20. אין חולק כי בהסכם הביטוח, בתנאי הפוליסה, נקבע בסעיף 11, ובהדגשה והבלטה על פני הכתוב, כי "המקצוע או העיסוק של המבוטח כפי שהצהיר עליהם בשעת עריכת הביטוח משמשים יסוד לכיסוי זה ונחשבים מהותיים לענייננו...".
21. אין חולק כי הנתבעת הצהירה כי העיסוק עליו הצהיר המבוטח בפוליסת הביטוח משמש יסוד לכיסוי והוא מהותי וכי המעסיק של התובע היה חתום על הפוליסה במקום המיועד לכך, כנדרש (סעיף ח' להצעת הביטוח שצורפה לכתב התביעה).
22. אין חולק כי התובע עבד במוסכים עשרות שנים, וזו היתה סביבת עבודתו, והעבודה במוסך היתה עיסוקו.
23. אין חולק כי תקופת ההמתנה נקבעה בפוליסה ל- 3 חודשים.
24. אין חולק כי תנאי הפוליסה קובעים בסעיף 6, כי על פי תנאי הפוליסה, מבוטח ייחשב כבלתי כשיר מוחלט לעבודה, אם עקב תאונה נשלל ממנו בשיעור של 75% לפחות, ולתקופה

העולה על תקופת ההמתנה הנקובה בפוליסה, דהיינו מעל 3 חודשים, הכושר לעבוד במקצוע שבו עבד, או לעסוק בעיסוק שבו עסק, עד אותה תאונה, ושבעקבותיהן נבצר ממנו לעסוק בעיסוק סביר אחר המתאים לניסיונו, להשכלתו ולהכשרתו.

25. אין חולק כי ביום ה- 25/5/12, עת רכב התובע על קטנוע נפגע מרכב שביצע פניית פרסה ונחבל עד אשר נזקק לפינוי וגיבוס ידיו.

26. אין חולק כי לאחר האירוע, ביטוח לאומי קבע את נכותו של התובע כנכות צמיתה של 65% החל מיום ה- 9/3/13. אין חולק כי לאחר האירוע נקבעה נכותו הזמנית של התובע ל-100%, ע"י המל"ל ממועד התאונה ועד ליום ה- 8/3/13.

המסגרת הנורמטיבית

27. בין הצדדים נכרת הסכם, הוא פוליסת הביטוח. דהיינו, המסגרת הנורמטיבית בענייננו הינה פוליסת הביטוח, המהווה חוזה לכל דבר ועניין.

28. כאמור לעיל על פי סעיף 6 לפוליסת הביטוח שצורפה ע"י הנתבעת (ראו נספח ג' לתיק מוצגי הנתבעת) אובדן כושר עבודה הינו, כקבוע בסעיף זה ורק בהתקיימות התנאים הקבועים בפוליסה, זכאי המבוטח להיחשב כבילתי כשיר.

29. דהיינו על התובע להוכיח כי עקב התאונה, נשלל ממנו לתקופה של למעלה מ- 3 חודשים הכושר להמשיך במקצוע/עיסוק שבו עסק עד לתאונה, ושבעקבותיהן נבצר ממנו לעסוק בעיסוק סביר אחר.

30. על פי ההלכה הפסוקה, הנטל להוכיח את התנאים הנדרשים לתשלום דמי הביטוח, דהיינו כי נשלל מן התובע הכושר לעבוד בשיעור 75% בעיסוק בו עסק עבר התאונה וכן הכושר לעסוק בעיסוק סביר אחר מוטל על התובע (ראו: [ת"א 30961-11-11 לב רן נגד מגדל](#) [פורסם בנבו] [ת.א. 50863/03 אלעבד נגד מגדל](#), [פורסם בנבו], [ת.א. 15343-04-10 \(ת"א\)](#), [ת.א. 7891/01 \(ראשל"צ\)](#), דגאו ששון נגד מגדל) [פורסם בנבו].

השאלות שבמחלוקת

31. האם בהתאם לפוליסה אשר נערכה בין הצדדים, ובשים לב למצבו הרפואי של התובע בעקבות התאונה אותה עבר, על הנתבעת לפצות את התובע בגין אובדן כושר עבודה?

32. כפועל יוצא, ובהתאם לתנאי הפוליסה, יש לבחון, האם נשללה מהתובע לתקופה מסוימת, של למעלה מ- 3 חודשים, היכולת לעבוד באותו מקצוע שעבד בו בעת כריתת חוזה הפוליסה, והאם נכותו לתקופה זו היתה למעלה מ- 75%? במידה והתשובה לכך הינה חיובית, יש לבחון האם נבצר מהתובע לעסוק בשל התאונה בעיסוק סביר אחר בהתאם להשכלתו, ניסיונו והכשרתו?

33. לשם הכרעה בכל אלו על בית המשפט יהיה להכריע בשאלות הבאות:

- באיזה עיסוק ביטחה הנתבעת את התובע?
- מה היה עיסוקו של התובע עובר לתאונה, והרלוונטי לפוליסות הביטוח?
- מה מצבו הרפואי של התובע לאחר ובעקבות התאונה?
- האם נשלל מהתובע 75% לפחות מהכושר להמשיך במקצוע או בעיסוק שבו עסק ערב התאונה או בעיסוק סביר אחד המתאים לניסיונו, להשכלתו ולהכשרתו?

דין והכרעה

34. לאחר שעיינתי בכתבי טענות הצדדים ובחוות הדעת השונות, לרבות בחוות הדעת מטעם מומחי בית המשפט, הגעתי להכרעה כי דין התביעה להתקבל, וכי יש לראות את התובע, כעולה מתנאי הפוליסה, כמי שאיבד את כושר עבודתו באופן מוחלט בהתאם להוראות הפוליסה, ולהלן נימוקי:

פוליסת הביטוח

35. התובע צרף לתיק את פוליסת הביטוח. היות והפרתה היא השאלה שבמחלוקת, אבחן לפיכך את סעיפיה השונים:

36. עסקינן בפוליסת הביטוח, שמספרה 16598672. בפוליסה נקבע "פיצוי חודשי באובדן כושר עבודה - 3214 ₪". עוד נכתב כי סכום הפיצוי החודשי מהווה 59.52 אחוז מהשכר המבוטח בתוכנית זו.

37. עיסוק המבוטח נקבע בפוליסה ובה נקבע שהתובע עובד כ- "מכונאי רכב".

38. גיל הכניסה של התובע לפוליסה נקבע כ- 50, תחילת הפוליסה נקבעה ליום ה- 11/9/11 ותום תקופת הפוליסה נקבע ל- 31/8/28. בהמשך הפוליסה נכתב כי עסקינן ב- 3 חודשי המתנה.

39. הנתבעת צרפה לתיק במסגרת ראיותיה את תנאי הפוליסה, המהווים נספח להסכם. כעולה מסעיף 6 לנספח, אירוע ביטוח יתרחש כלהלן:

"... המבוטח ייחשב כבלתי כשיר מוחלט לעבודה אם עקב מחלה או תאונה נשלל ממנו בשיעור של 75% לפחות ולתקופה העולה על תקופת ההמתנה הקבועה בפוליסה, הכושר לעבוד במקצוע שבו עבד עד אותה מחלה או תאונה ושבעקבותיהן נבצר ממנו לעסוק בעיסוק סביר אחר המתאים לנסיונו, השכלתו והכשרתו..."

40. כעולה מסעיף 11 לתנאי הפוליסה של החברה, המקצוע או העיסוק שהמבוטח הצהיר עליהם בשעת עריכת הביטוח משמשים יסוד לכיסוי זה ונחשבים מהותיים.

41. יצוין ויודגש, כי בדרך כלל, בעת מחלוקת פרשנית ביחס לאמור בפוליסה, ייטה בית המשפט לקבל את הגרסה שהכי מיטיבה עם הלקוח, האדם הפרטי אשר פחות מתמצא ומיטיב להבין בפוליסות, ולא עם החברה, מנסחת הפוליסה, וכל זאת בהתאם להלכה הפסוקה והעניפה, והיות ועסקינן בחוזה אחיד.

42. ההלכה הפסוקה מייחסת משמעות רבה הן לעיסוק הכתוב בפוליסה והן לעיסוק בפועל, ככל שהיה הוא נוסף או שונה ([ע"א 1338/07](#)) [פורסם בנבו].

43. על פי נוסח הפוליסה של התובע, המתייחסת ל **"הכושר לעבוד במקצוע שבו עבד עד אותה מחלה או תאונה..."** על בית המשפט לקבוע מה המקצוע בו עסק התובע בטרם התאונה, להבדיל מפוליסות אחרות שנוסחן מתייחס לעיסוק המפורט בהצעה כדוגמת הסעיף המפורט בפס"ד [1322/07](#), **הפניקס נגד סלוצקי**, [פורסם בנבו], שם נקבע **"הכושר להמשיך במקצוע או בעיסוק בו עסק, כמפורט בהצעה עד אותה מחלה או תאונה..."**

44. כפי שצויין לעיל, הנטל להוכיח את התנאים הנדרשים לתשלום ביטוח, מוטל על התובע. ולכן על התובע להוכיח את מהות עבודתו עד למועד הפסקת העבודה והעובדה שהנתבעת הסתמכה על פרט עובדתי שהתובע מסר לה אינה יכולה לכבול אותה כעת, ככל שמתברר שהתובע מסר פרט שאינו נכון.

45. נוכח האמור לעיל על בית המשפט לקבוע תחילה מה היה עיסוקו של התובע עד לתאונה ולאחריו לדון בכושרו של התובע להמשיך לעסוק בעיסוק זה בשים לב למצבו הרפואי.

עיסוקו של התובע עד לתאונה

46. עיון בחומרים המצויים בתיק: חוות דעת שונות, תצהירים וכו', מעלה כי התובע רשום כמכונאי רכב, דבר העולה חזר ושנה, ולעתים אף רשום הוא בנוסף גם כבוחן רכב. זאת ועוד, עת התובע נשאל ע"י מומחים שונים, משני הצדדים, אשר שאלו לתחום עיסוקו, הצהיר מיידית ובאופן טבעי כי עבד במוסך, כ"מכונאי רכב" ולעתים הוסיף "בוחן רכב".

47. זאת ועוד, התובע כשלעצמו, הצהיר והעיד במספר הקשרים כי הוא חסר השכלה פורמאלית וכי את הכשרתו ומקצועיותו, הוא השיג באמצעות ניסיונו בפועל במהלך עשרות השנים אשר עבד במוסך.

48. בסיכומיו טען והסביר התובע כלהלן:

"...במוסכים יש מושג שנקרא בוחן רכב ויש מישהו בעל הסכמה כבוחן רכב. בוחן רכב במוסך זה אדם שמסיימים טיפול ברכב, לוקח את הרכב לסיבוב לבדוק שהמנורות דולקות והרכב עוצר, לרכב תוקנו ברקסים, אבל זו הגדרה של מוסך בלבד, זו לא הכשרה. אין לו כל הכשרה לא כמכונאי ולא כבוחן....העובדה שהוא עבד במוסך מגיל צעיר מאוד נתנה לו את הניסיון והוא רכש את המקצוע על בריו, ללמוד ולקבל הסמכה לא יכל מכיוון שלא ידע קרוא וכתוב...".

וכמו כן:

"...לשאלת בית המשפט מה היה המקצוע שלו לפני התאונה אני משיב שמכונאי, יחד עם זאת אין לו כל הכשרה כמכונאי ולא כבוחן. למרות העובדה שזה מקצוע שעבד בו 30 שנה...".

49. התובע נבדק ע"י האורתופד פרופ' דן עטר אשר פירט ב"תולדות המקרה" כי המדובר בתובע "בן 53. מכונאי... מכונאי רכב...". התובע אף נבדק ע"י מומחית תעסוקתית דר אלה גורדון אשר ברקע הכללי כתבה " במשך כל חייו עבד כמכונאי... עסק בזה יותר מ- 30 שנה...".

50. גם למומחי הנתבעת מסר התובע כי עסק כמכונאי רכב בטרם התאונה: ראו לעניין זה תולדות מחלתו של התובע בחוות הדעת האורטופדית מטעם הנתבעת של דר' דרייפוס אוריאל שם ציין "על פי המדווח- ביום התאונה הנידונה עבד כמכונאי רכב...". כמו כן ראו לעניין זה חוות דעתו של דר' חיים כהן מומחה ברפואה תעסוקתית מטעם הנתבעת, שם פירט המומחה את "העבודות בהן עסק" (עמוד 3 לחוות הדעת) התובע " עבד כמכונאי במוסך וולו במשך 34 שנים ופוטר... בחודש יוני שנת 2011 החל לעבוד במוסך פורד כמכונאי, לדבריו...".

51. כל המומחים אשר בדקו את התובע, ואשר שוחחו עם התובע לצורך בדיקתו והכנת חוות הדעת, ציינו בחוות דעתם כי התובע דיווח כי עבד במוסך במשך שנים רבות כמכונאי רכב

והרושם שנוצר הוא כי את הכשרתו השיג במרוצת השנים ותוך כדי הניסיון, והעבודה בשטח בפועל, דהיינו, לא באמצעות לימוד מוסמך ורשמי.

52. בפוליסת הביטוח מושא התביעה, הצהיר התובע כי תחום עיסוקו הינו "מכונאי ובוחן רכב" ובפוליסת הביטוח נקבע כי תחום עיסוקו של התובע, הינו "מכונאי רכב".

53. אמנם, בכתבי הטענות ובהקשרים שונים אחרים נכתבו הגדרות נוספות להגדרה העיקרית של מכונאי, כגון "בוחן רכב", בהקשרים שונים ציין התובע בעצמו את עיסוקו כמכונאי רכב. בהקשרים נוספים אחרים, כמכונאי וכבוחן רכב.

54. בעת בדיקתו, עת נשאל ע"י המומחה התעסוקתי מטעם הנתבעת, חיים כהן, במה עסק, ענה הוא כלהלן, וכך כתב המומחה בחוות דעתו:

"...לשאלתי כיצד למד מכונאות משיב כי התחיל כעובד כללי במוסך. בהתחלה כשוטף חלקים ואחר כך למד לעבוד כמכונאי".

"לשאלתי אם עבד כבוחן רכב או כמכונאי משיב לי כי עבד רק כמכונאי. כאשר ציינתי בפניו כי הרופא התעסוקתי בקופת חולים מכבי ציין כי הוא בוחן רכב השיב: "איך אני יכול להיות בוחן רכב אם אני לא יודע לקרוא ולכתוב?". אחר כך הוסיף: "הייתי עושה הכול במוסך. הייתי עובד כללי, מכונאי, בוחן, ניקיון, הכול."

55. סבורה אני כי אמירה זו אשר נאמרה ע"י התובע למומחה הנתבעת אשר בדק אותו, משקפת להבנתי, את מגוון עבודותיו במוסך בפועל.

56. הפירוש המילוני ל- "מוסכניק" הינו **"...בעל מקצוע העוסק בתיקון מכוניות"**. בהקשר זה סבורה אני כי התובע עבד ושימש בפועל כמוסכניק, על כל המשתמע מכך, כל חייו התעסוקתיים. המוסך, מטבע הדברים, הינו מקום עבודה אשר בו מגוון של עבודות כפיים. התובע, אשר עבד במוסך עשרות שנים ולמשך כל חייו המקצועיים, ביצע את כל העבודות האפשריות במוסך, מא' ועד ת', ולאור עשרות השנים בהן עבד במוסך.

57. כל העבודות שביצע התובע, מטבע הדברים, יש לשער, היו עבודות כפיים. האם עבד בפועל בנוסף לכל אלו אף כבוחן רכב, ובאופן רשמי? אני סבורה כי התשובה לכך אינה חד משמעית, וזאת בעיקר לאור העובדה כי לצורך הסמכה כבוחן רכב יש ללמוד את התחום ולעבור קורס מפורט ורשמי, וכל זאת לצורך קבלת תואר רשמי בתחום. לא רק זאת אלא שלשיטתו אף כמכונאי לא עבד הוא באופן רשמי. ככל שעסק הוא כבוחן רכב, הרי שזה היה

כתוספת לעבודתו העיקרית והיא מכונאי רכב, ולמעשה המדובר בעובד אשר שימש ועבד כ- "מוסכניק", וביצע הכול מכל.

58. התובע עצמו טען בפני מומחה הנתבעת אשר בדק אותו כי "איך אוכל להיות בוחן רכב אם איני יודע קרוא וכתוב"? לצד זאת, הוא הוסיף וסייג כי עשה במוסך הכול מכל.

59. ההתרשמות של בית המשפט הינה שהיות והמוסך היווה מקום עבודה לתובע במשך עשרות שנים, הוא סיגל ופיתח מומחיות, התמצאות ובקיאיות בכל העיסוקים שבמוסך, וכדבריו, אכן עשה הכול מכל ולא מן הנמנע כי אף לעיתים לצד מכלול עבודותיו כמכונאי רכב, שימש או סייע באופן לא רשמי כ"בוחן רכב". לצד זאת, הרושם הוא כי גם אם עשה זאת, לא עשה זאת באופן תדיר ופורמאלי, וכי הדבר היה חלק משני מתוך מכלול עבודתו במוסך, ולא חלק מהותי ועיקרי בעבודתו.

60. דהיינו, גם אם התובע עבד לעתים או סייע לעיתים כבוחן רכב, עבודתו המרכזית והעיקרית היתה לבצע הכול מכל במוסך, לפי הצורך.

61. לאחר עיון בכלל החומרים ושמיעת הנתבע אשר הופיע בפני אני קובעת כי התובע עבד במוסך בשלל עבודות כפיים, אשר הינן חלק מעבודת המוסך. למעשה התובע ביצע במוסך מגוון גדול של עבודות, אם כמכונאי ואם כמנקה ושוטף וכיוב'. בהיותו חסר השכלה פורמלית, רכש את מומחיותו וניסיונו לאורך עשרות שנים של ניסיון וכפועל יוצא עבד במוסך בכל אשר יכול היה בפועל ולמד במרוצת השנים. למעשה התובע, בהעדר השכלה ותעודות שונות, התחיל מאפס ומגיל צעיר במיוחד לעבוד במוסך וצמח בו ושימש כעובד במגוון עבודות כפיים.

62. התרשמתי כי התובע אינו משכיל ולא רכש תעודות והסמכה במהלך השנים ומקצועיותו נרכשה באמצעות הניסיון ועבודתו במוסך במהלך השנים. מאידך, עבודה כבוחן רכב מחייבת קורס מסודר ובו מספר מינימלי של שעות לימוד, וכל זאת על מנת לקבל תעודה רשמית.

63. לא רק קביעות המומחים של הצדדים, והתרשמותם מעלים כי התובע עבד כמכונאי רכב וכן במגוון עבודות נוספות, אלא אף המעסיק הצהיר על כך ללא כחל ושרק. על הצעת הפוליסה שלאחריה הוצאה פוליסת הביטוח מושא התביעה, המגדירה את תחום עיסוקו, נכתב כי מקצועו ועיסוקו הינם: "מכונאי ובוחן רכב". על הצעת ביטוח זו, חתום המעסיק של התובע, באמצעות מנהל המוסך, ובכך למעשה הודה המעסיק של התובע, כי נכון לעת רכישת פוליסת הביטוח עבד התובע ב"קרית הרכב אסולין" כמכונאי ובוחן רכב.

64. ויודגש- עלות פוליסה נקבעת לפי סוג מקצוע והסיכון הגלום בו. סבורתני כי במקרה דנן, האמור בפוליסה והמקצוע אותו ביטח התובע, תואמים את טענותיו בפניי ובפני כלל המומחים. יתכן כי "מכונאי רכב" בהגדרתו הפורמלית, דורש תעודת הסמכה, דא עקא כי במקרה דנן, כוונת התובע והמעסיק מטעמו היתה כי התובע משמש בפועל כמוסכניק, ובמילים שלהם "מכונאי רכב".

65. ויודגש- לא על סמך המוצהר בפוליסה אני מבססת את עיסוק התובע ערב התאונה, אלא על סמך המסמכים והחומרים והעדויות אשר הונחו בפניי, וכן על סמך התרשמותי כי בנסיבות העניין, בנסיבות המקצוע הרלוונטי- עבודה במוסך, בנסיבות בהן עסקינן בגבר מבוגר אשר כל חייו, במשך עשרות שנים, עבד במוסך, מגיל צעיר מאוד, ולמעלה מ- 30 שנה, ובנסיבות בהן עסקינן ככל הנראה באדם אשר לא רכש השכלה באופן פורמאלי, ואשר תיפקד במוסך בשלל תפקידים, מניקיון ועד תיקון רכבים, אני קובעת כי עיסוקו של התובע היה רב תחומי במוסך, או, כפי שנהוג לכנות את המקצוע באופן לא פורמלי "מוסכניק". דהיינו אדם העובד במוסך ומבצע בו שלל תפקידים הקשורים לתיקון הרכב, לפי הצורך.

66. לפיכך אני קובעת כי עיסוקו של התובע, לצורך העניין, הינו בראש ובראשונה כ- "מוסכניק", או בלשון אחרת (לשון התובע), כ- "מכונאי רכב", המבצע מגוון תפקידים במוסך הדורשים עבודת כפיים.

67. את טענת הנתבעת כי התובע שימש כבוחר רכב, על פי הודאתו, ולכן יש לקבוע כי זה עיסוקו בטרם התאונה, סבורתני כי יש לדחות. עבודת "בוחר רכב", דורשת התאמה ולימודים רשמיים, ולא מן הנמנע כי התובע אכן עסק וסייע בה, מעת לעת, אך עבודת התובע בליבה העיקרית שלה, היתה עבודת כפיים במוסך, כמוסכניק או כלשונו, מכונאי רכב.

68. אכן רצוי היה שהתובע היה ממציא לבית המשפט אישור רשמי מגורם מוסמך כי אין ברשותו תעודה של בוחר רכב. דע עקא, כי במקרה דנן, טען התובע לאורך כל ההליך ובפני כל הרופאים אליהם התייצב כי הוא אינו יודע קרוא וכתוב וכי הוא לא בוחר רכב רשמי, אלא עזר וסייע במוסך, בעת הצורך ואף בעניין זה.

69. אכן התרשמתי כי התובע בעדותו בפניי, בחר להעצים את מצבו התפקודי, ככל הנראה על מנת להשפיע ולשכנע את בית המשפט בדבר מצבו הרפואי בשלב זה של חייו. התרשמתי כי התובע, ניסה להעצים עד מאוד את מצבו הרפואי וחוסר תפקודו הגופני והנפשי, אולם בפועל מצאתי את גרעין עדותו בכל הנוגע לעיסוקיו במוסך בטרם התאונה, כתואמים את הממצאים שהונחו בפניי, ומצאתי כי בעניין זה טענות התובע מקובלות עליי.

70. העבודה במוסך, בנסיבות הספציפיות של התובע, כמי שגדל בתוכה ולתוכה ועבד והתפתח בה שנים רבות, לא היתה מבוססת על "תעודות" והשכלה רשמית. אינני סבורה כי אדם

נורמטיבי מן הישוב, יצהיר בריש גלי, כי הוא אינו יודע קרוא וכתוב, ככל שאין הדבר נכון. אין המדובר בעובדה אשר אדם סביר מתגאה בה, וטענה זו, כלל לא היתה הכרחית לתובע, לא בעת השיח הטבעי עם מומחים שונים שבדקו אותו, ולא לצורך הוכחת טענתו כי עבד במוסד "כמכונאי רכב", העיסוק בו היה הוא מבוטח, והיא נאמרה באופן טבעי ואותנטי על ידו, במספר הקשרים, ולכן, על אף שהתובע בחר שלא להביא עדים מטעמו, על מנת שיתמכו בטענתו כי אינו יודע קרוא וכתוב, אני מקבלת טענה זו.

71. אין בקביעתי זו, כדי לקבוע כי אינני מקבלת את חוות דעתה של מומחית בית המשפט בכל הנוגע להצעות הסבה שמוצעות למבוטחים שאינם יודעים קרוא וכתוב (ראה עדותה עמוד 25 שורות 10-1) שכן עדותה בענין לא נסמכה על עובדות שהיו ידועות לה בכל הנוגע להצעות והסבה שהוצעו באופן ספציפי לתובע ע"י המוסד לביטוח לאומי, אלא נטענה באופן כללי באשר למבוטחים שאינם יודעים קרוא וכתוב.

72. נוכח כל האמור לעיל, אני קובעת כי ערב התאונה, התובע עבד בעבודת כפיים יצרנית במוסד, על כל המשתמע מכך וכפי שהוא הגדירה בפוליסת הביטוח, "מכונאי רכב" אולם בפועל ללא הכשרה פורמלית אלא רק בעקבות עבודה וניסיון רב שנים.

73. לפני הניתוח המעשי, אדרש למצבו הרפואי של התובע כעולה מחוות הדעת שהוגשו לתיק:

מצבו הרפואי של התובע

74. על מצבו הרפואי של התובע ניתן ללמוד מחוות דעת המומחים השונים, אשר הוגשו לתיק.

75. התובע צרף לתביעתו הודעה על החלטת וועדה רפואית של המוסד לביטוח לאומי, אשר קבעה ביום ה- 13/10/13 כי נכותו הצמיתה של התובע הינה בשיעור של 65% החל מה- 9/3/13. עד מועד זה נקבעה לו 100% נכות זמנית ע"י המל"ל.

76. מטעם התובע הוגשה חוות דעת של פרופ' דן עטר אשר לקבע בהתאם לחוות דעתו כי סה"כ נכותו האורתופדית המשוקללת של התובע בגין מצבן הרפואי של שתי ידיו, הינה בשיעור של 64% והיות ולטען פרופ' עטר התובע אינו מסוגל לחזור לעבודתו הוא קבע לתובע נכות רפואית תפקודית בשיעור של 96%.

77. הנתבעת מאידך הגישה חוות דעת רפואית של דר' דרייפוס אוריאל אשר קבע כי: "בבדיקה מדגים הנבדק קישיון נוח של שורשי הידיים והאצבעות 2-3-4-5 שתי הידיים, כאשר תפקוד האגודלים תקין לחלוטין. מצב זה לא עולה בקנה אחד ען ממצאי הבדיקה: גם בשברים מרוסקים ביותר של מפרקי שורשי הידיים נותרת לפחות תנועה חלקית יעילה באצבעות הידיים. גם מראה כפות הידיים מרמז על יכולת הנבדק להפעיל אותן. פגם

תחושה בכרית אצבעות 2-3-4-5 עם תחושה תקינה בכרית האגודלים שוללת תסמונת מנהרה קרפלית. יש לי ספק באמינות תלונות הנבדק ומיהמנות ממצאי הבדיקה כפי שהודגמה על ידו".

78. בשים לב כי חוות דעת רפואיות מטעם הצדדים היו סותרות בחלקן, בסופו של יום מינה בית המשפט מומחים מטעמו, הן מומחה אורתופדי והן מומחה תעסוקתי.

79. שני המומחים מטעם בית המשפט לא נחשפו בעת מתן חוות דעתם לתמונות ולצילומים שהוצגו בפניי ע"י משרד החקירות של הנתבעת, ועל כך ראו החלטתי בעניין מיום ה- 18/7/18, אשר דחתה מכל וכל בקשה שהוגשה ע"י הנתבעת בעניין.

80. ביום ה- 6/2/18 מינתי את דר' ערן לין כמומחה מטעם בית המשפט בתחום האורתופדי. מחוות דעתו אשר הוגשה לתיק ביום ה- 14/8/18 עלה כלהלן:

"...הגבלה של תנועות שורש כף ימין (הגפה השלטת) עולה כדי נכות אורטופדית צמיתה.

הנכות בגין הגבלה של תנועות שורש כף ימין (הגפה השלטת) הינה בשיעור של 10%... התנועה המיזערית/הגבלה הקשה של תנועות שורש כף יד שמאל ("נתמכת בממצא הדמייתי של נטילת הסיד... מתאימה למצב של קישיון נוח ועולה כדי נכות אורטופדית צמיתה. הנכות בגין מצב מגביל/המתאים לקישיון נוח של שורש כף יד שמאל (הגפה הלא שלטת) הינה בשיעור של 15%..."

בכל הקשור להגבלה של תנועות האצבעות כף יד ימין:

אין לי הסבר להגבלה המודגמת של התנועה פעילה לאחר חבלה יחסית קלה וקיבוע של ארבעה שבועות בלבד... להערכתי לא קיימת מגבלה המקנה נכות בגין הגבלה אפשרית של הכיפוף באצבעות כף ידו הימנית השלטת של התובע.

בכל הקשור להגבלה של תנועת האגודל ואצבות כף יד שמאל:

אין לי הסבר להגבלה הכה קשה המודגמת של התנועה הפעילה... להערכתי קיימת הגבלה מסויימת של תנועת האצבעות המקנה נכות מותאמת בשיעור של 10%..."

לסיכום קבע מומחה בית המשפט כי לתובע נכות אורתופדית צמיתה בשיעור של 32% מתוכה נכות בגין הגבלה של תנועות שורש כף ימין בשיעור של 10%, בגין קישיון נוח של שורש כף יד שמאל 15% ובגין הגבלה של תנועות האצבעות של יד שמאל בשיעור של 10%.

81. במקרה דנן, הצדדים לא ביקשו לזמן את מומחה בית המשפט בתחום האורתופדי לחקירה נגדית. משכך ובהתאם להלכה הפסוקה יש ליתן לחוות הדעת מטעם מומחה בית המשפט, בכורה על פני חוות הדעת מטעם הצדדים. ראה לענין זה האמור ב- [ע"א 293/88, חברת](#)

יצחק ניימן להשכרה בע"מ נ' מונטי רבי [פורסם בנבו] (1988) (כבוד השופט ש' אלוני, בפסקה 4):

"משממנה בית המשפט מומחה על מנת שחוות דעתו תספק לבית המשפט נתונים מקצועיים לצורך הכרעה בדיון, סביר להניח שבית המשפט יאמץ ממצאיו של המומחה אלא אם כן נראית סיבה בולטת לעין שלא לעשות זאת. אכן עד מומחה כמוהו ככל עד – שקילת אמינותו מסורה לבית המשפט ואין בעובדת היותו מומחה כדי להגביל שקול דעתו של בית המשפט. אך כאמור לא ייטה בית המשפט לסטות מחוות דעתו של המומחה בהיעדר נימוקים כבדי משקל שיניעוהו לעשות כן".

82. על כלל זה, שלפיו בית המשפט יסטה מחוות דעתו של מומחה מטעם בית המשפט רק בהימצא נימוקים כבדי משקל המצדיקים לעשות כן, חזר בית המשפט העליון פעמים רבות (ראו למשל: [ע"א 9323/04](#), מיצר לפיתוח בע"מ נ' שותפות בנין 17 מתחם 5 [פורסם בנבו] (2006) כבוד השופט א' א' לוי, בפסקה 22; [ע"א 2099/08](#), עיריית אשקלון נ' תשלוי"ז השקעות והחזקות בע"מ [פורסם בנבו] (2010), כבוד השופטת ע' ארבל, בפסקה 22). נימוקים לסטייה ממסקנות המומחה מטעם בית המשפט במקרה דנן, לא נטענו וכל שכן נמצאו, וממילא שאף לא נמצאו נימוקים כבדי משקל לסטייה ממסקנות אלו.

83. לפיכך, ובנסיבות הקיימות בהן אין כל נימוק - קל וחומר אין כל נימוק שהינו כבד משקל - להימנע מאימוץ מסקנות המומחה, ובשים לב כי הצדדים אף לא זימנו את מומחה בית המשפט לחקירה נגדית המסקנה היא שיש לאמץ את מסקנות המומחה מטעם בית המשפט במלואן ולקבוע כי נכותו הצמיתה של התובע בתחום האורטופדיה הינה בשיעור של 32%.

השפעת מצבו הרפואי של התובע להמשיך בעיסוקו לפני התאונה

84. האמנם יכול התובע לשוב לאחר התאונה לעיסוקו כמכונאי רכב/מוסכניק בשים לב למצבו הרפואי?

85. התובע צירף לתביעתו מסמך של רופא מתמחה ברפואה תעסוקתית, דר' יוסי יעקובי, מיום ה- 18/3/13 אשר בו נכתב כלהלן:

"...עבד כבוחן רכב, אופי העבודה פיסי. כרגע אין משרה פנויה לעובדים בתחומים אחרים...

להערכתה (הכוונה להערכת המרפאה בעיסוק, הערה שלי) במצבו הנוכחי יתקשה לחזור לעבודתו כמכונאי רכב...

ביקור חוזר מ- 26/12/12 ... מזה כשנה עובד כבוחן רכב... מזה כחצי שנה נמצא בחופש... בשלב זה תלונות על כאבים חזקים ונימול בידיים דו"צ... ממצאים: ... הגבלה בתנועות, כוח גס ירוד..."

עוד נקבע, תחת "סיכום והמלצות", כלהלן:

"...אינני רואה שיש שינוי במצבו של העובד. לאור זאת אינני מוצא צורך לשנות החלטה מ- 26/12/12...נשלח לעו"ס.... אופצייה של הסבת מקצוע..."

86. לאחר הגשת התביעה הגיש התובע לתיק חוות דעת מטעם מומחית ברפואה תעסוקתית, דר אלה גורדון. לטענתה, מצבו כרוני ולא רק שלא יהיה שיפור אלא עם הזמן תחול החמרה. המומחית מטעם התובע קבעה, בין היתר כלהלן:

"...בלי השכלה בסיסי, עבד מגיל 10 ותוך כדי כך למד, מקצוע מכונאי רכב, עסק בזה יותר מ-30 שנה... אין צל של ספק שאינו כשיר לחזור לעבודתו כמכונאי רכב ולכל שהיא עבודת כפיים, חוסר השכלה, גילו, כל זה מונע ממנו שיקום מקצועי בעבודה לא פיסית....הוא איבד את כושרו לעבודתו בה עסק עובר ולכל עיסוק סביר אחר לפי השכלתו, הכשרתו וניסיונו באופן מלא ולצמיתות..."

87. מטעם הנתבעת הוגשה חוות דעת של דר' חיים כהן, מומחה ברפואה תעסוקתית, אשר בדק את התובע ובמסגרת הדיון והסיכום קבע:

" מר פלוני הוא גבר בן 55 כיום, בוחן/מכונאי רכב בעיסוקו אשר נפל לפני חמש שנים בהיותו בן 50 ונגרם לו שבר בשתי הידיים בסמוך לשורש כף היד. השברים טופלו עם גבס והושג איחוי סביר בשתי הידיים, אולם נותרו הגבלות בהנעת שורש כף היד ואצבעות בשתי הידיים....גם ע"פ הבדיקה במשרדי המגבלה שקיימת בידי של מר אסייג אינה ניתנת להערכה מדויקת מכיוון שמר אסייג אינו משתף פעולה במהלך הבדיקה...מניסיוני כרופא תעסוקתי זה שנים רבות, חוסר שיתוף פעולה מאפיין מתחזים, חולים פסיכיאטריים או פגועי מוח. מר אסייג אינו חולה נפש ואינו פגוע מוח. מר אסייג אף ניסה להטעות את הבדוק בנוגע לעיסוקו עד לתאונה...לסיכום- לאור בדיקתו ועיון במסמכיו הרפואיים אני בדעה כי המגבלות שנותרו למר אסייג בעקבות התאונה מיום 25/5/12 אינן בחומרה שמצדיקה אובדן כושר עבודה מוחלט לכל עיסוק. בהנחה שהמגבלה בהנעת האצבעות היא אוטנטית מר אסייג אינו כשיר לעבוד כמכונאי רכב אולם כשיר לעבוד בהיקף מלא כבוחן רכב..."

88. לאחר שעיינתי בחוות הדעת מטעם הצדדים בתחום התעסוקתי, מיניתי ביום 28/2/18 את דר קרין ציקל שלום, כמומחית בית המשפט לחתום הרפואה התעסוקתית.

89. חוות דעתה הוגשה לתיק ביום ה- 11/11/18, וממנה עלה, בין היתר כי היא מסכימה לגבי הספק שעלה באשר ליכולות השיקום של התובע ובהמשך אף קבעה כי:

"...לא ניתן לשלול שלתובע יש מגבלה מסוימת בתפקוד ידו השמאלית... מגבלה זו אינה מעיבה על תפקודו היומיומי אך במקרה ייחודי זה לא ניתן לאשר פעילותו בעבודת כפיים יצרנית. מבחינת כושר עבודתו התובע מוגבל לגבי תפקוד ידו השמאלית. לכן אני

מקבלת את דעתם של הרופאים שבדקו אותו כי הוא אינו כשיר לעבודתו כמכונאי...".

(הדגשה שלי א.ל.)

90. יצויין כי התובע ביקש להעיד את המומחית, ובמועד הדיון מיום ה- 21/5/20 שנערך בפני נחקרה מומחית בית המשפט על חוות דעתה.

91. במהלך חקירתה חזרה מומחית בית המשפט כי "ברור לי שהוא לא יכול לעבוד כמכונאי" (עמוד 22, שורה 30). דהיינו, מומחית בית המשפט העידה כי נוכח מצבו הרפואי ומצב תפקוד ידיו, התובע לא יוכל לשוב לעיסוקו הקודם כעובד במוסך.

92. למותר לציין שככל שהייתי מגיעה למסקנה כי התובע אכן עבד כ"בוחר רכב" בטרם התאונה, ולא כמוסכניק או כלשונו וכלשון הפוליסה "מכונאי רכב", אזי חוות דעתה של מומחית בית המשפט, כי מצבו הרפואי לא היה מונע ממנו להמשיך לעבוד בתחום זה, היתה רלוונטית. דא עקא, שמסקנתי כפי שצינתי לעיל, הינה כי התובע עבד כמוסכניק/מכונאי רכב ולא כ"בוחר רכב".

93. כפי שצינתי לעיל, הכלל הינו כי בית המשפט יסטה מחוות דעתו של מומחה מטעם בית המשפט רק בהימצא נימוקים כבדי משקל המצדיקים לעשות כן. סבורתני כי במקרה דנן, לאור מצבו הרפואי כפי שקבעתי, בשים לב לקביעה לפיה היה התובע עובד כפיים יצרני במוסך (מוסכניק/מכונאי רכב) אשר עשה עבודות כפיים מגוונות במוסך, ובשים לב כי המומחית מטעם בית המשפט נחקרה נגדית על חוות דעתה, ולא מצאתי כל סיבה לסטות ממנה, ויש לקבוע כי התובע אינו יכול לעבוד בעבודה בה עבד בטרם התאונה.

כושרו של התובע לעסוק בעיסוק סביר אחר

94. כמפורט לעיל, על פי תנאי הפוליסה אין די בכך שנבצר מהתובע לעבוד בעיסוקו הקודם על מנת להיות זכאי לפיצוי בגין אובדן כושר עבודה. לצורך כך נדרש תנאי נוסף לפיו עקב התאונה נבצר ממנו לעסוק בעיסוק סביר אחר המתאים לניסיונו, השכלתו והכשרתו.

95. מטעם התובע כאמור הוגשה חוות הדעת של דר' אלה גורדון, אשר קבעה כי: "חוסר השכלה, גילו- כל זה מונע ממנו שיקום מקצועי בעבודה לא פיזית...".

96. כאמור מטעם הנתבעת הוגשה חוות דעת של דר' חיים כהן אשר קבע כי התובע "כשיר לעבוד בהיקף מלא בעיסוק סביר אחר כגון: מוכר בחנות לאביזרי רכב, מפעיל חניון רכב, נהג שליחויות, קניין של מוסך, מוכר בחנות לכלי עבודה, שוער בשער מפעל, שומר ללא נשק".

97. מומחית בית המשפט ציינה בחוות דעתה ואף בעדותה בפניי שהתובע יתקשה לחזור לעבודת כפיים, וכי לעבודת כפיים במוסך לא יוכל ככל הנראה לשוב, וכעת יש לבחון האם יוכל התובע לעסוק בכל עיסוק סביר אחר, אשר כאמור בפוליסה הינו עיסוק שיהא מותאם להשכלתו, הכשרתו וניסיונו של התובע.

98. לסיכום, המומחית קובעת בהמלצותיה כלהלן:

"...לנוכח מגבלותיו הרפואיות, וניסיונו של התובע בתחום המכונאות, הוא יכול להשתלב כמוכר בחנות לאביזרי רכב, ולנוכח תחביביו כמוכר בחנות בעלי חיים וכנף. הצעותיו של דר כהן באשר לעבודות בתחום מפעיל חניון רכב, מוכר בחנות לכלי עבודה, שוער בשער מפעל ושומר ללא נשק, אף הן רלוונטיות....".

99. המומחית נשאלה בחקירתה מדוע קבעה כי יוכל לעבוד בחנות בעיסוק המתחבר לתחביביו וקבעה כי "אני לא מכירה את הנושא הזה בעבודה בחנות חיות יש הרבה מטלות שהוא יכול לעשות...". (עמוד 22, שורות 35 ואילך).

100. המומחית אמנם לא העמיקה בהסבר מעשי איך יוכל התובע בהיותו חסר השכלה לטענתו, ולאור גילו, ומוגבלותו, להתקבל לעבודה כזו, מבחינה מעשית. לטענתה- כפי שהעידה היא בפני, בעלי עסקים רבים מעדיפים ומוכנים להעסיק עובדים עם נכות, מתוך מניעים מוסריים וכיוב'. דהיינו, לשיטת המומחית, התובע הינו בעל נכות כזו, שעשויה לגרום למעסיקים שונים להעסיקו ממניעים מוסריים ואנושיים של קליטת אנשים עם מוגבלות.

101. דהיינו, לשיטת המומחית, התובע אמנם אינו יכול לשוב לעיסוקו הקודם בהיותו עיסוק מובהק של פעילות ידיים יצרנית, דה עקא, שהוא עשוי למצוא עבודה בתחומים אחרים, הקשורים לתחביבים שלו, ושאינ בהם עבודה פיסית הכוללת תפקוד תקין ומלא של הידיים ושאינ בהם צורך בהשכלה רשמית.

102. בנסיבות אלו ובשים לב להוראות הפוליסה יש לקבוע, מהו עיסוק סביר אחר? ובפרט- מהו עיסוק סביר אחר כאשר לתובע אין כל הכשרה רשמית והשכלה פורמאלית, וכל מה שיש לו הוא ניסיונו ארוך השנים בעבודה במוסך, למשך כל חייו?

103. עיון בפוליסה מעלה כי התשובה טמונה בשאלה: עיסוק סביר אחר הינו עיסוק המותאם להשכלתו, הכשרתו וניסיונו. ובהעדר השכלה או הכשרה פורמאלית של התובע, יש לפנות ל-"ניסיונו". ובענייננו, ניסיונו של התובע הינו עשיר וארוך שנים, בתחום עבודת כפיים במוסך ובתחום הרכב.

104. ויודגש- לצורך בחינת עיסוק סביר אחר נשען אמנם בית המשפט על השכלתו של המבוטח. דה עקא שהשכלה אינה חייבת להיות בהכרח פורמאלית, והשכלה מקצועית לא פעם מתבססת על סמך ניסיון תעסוקתי, והדבר נכון ביתר שאת בעבודות כפיים, כפי שהמצב בענייננו.

העובדה כי מבוטח הינו בעל הגדרה מקצועית מסוימת, וניסיון עתיר שנים במקצוע מסוים, אך מאידך חסר תעודות והשכלה, אין בה כדי לבוא לרעתו ולגרוע מתחום עיסוקו.

משום כך מצויינת בדרך כלל בפוליסה לא רק ההכשרה וההשכלה אלא גם הניסיון. דהיינו, אין בעובדה שהתובע נטול השכלה בשביל לקבוע כי הוא יכול לעבוד בכל עבודה שהיא, אשר לא דרוש בה כל ניסיון כלל.

105. בענייננו, המומחית מטעם בית המשפט, המליצה לתובע לעבוד בתחום המכירות, כמוכר בחנות לחיות, אשר התרשמה כי זהו תחביבו, או כשומר בחניון:

"...לנוכח מגבלותיו הרפואיות וניסיונו של התובע בתחום המכונאות, הוא יכול להשתלב כמוכר בחנות לאביזרי רכב, ולנוכח תחביביו, כמוכר בחנות בעלי חיים וכנף. הצעותיו של דר כהן באשר לעבודות בתחום מפעיל חניון רכב, מוכר בחנות לכלי עבודה, שוער בשער מפעל ושומר ללא נשק אף הן רלוונטיות..."

106. בפסיקה נקבעו אמות המידה לבחינת משמעות התנאי של **"עיסוק סביר אחר המתאים לניסיונו, השכלתו והכשרתו של המבוטח"**. נקבע כי עיסוק סביר הוא עיסוק שכל אדם סביר, בעל נתונים ורקע זהים לאלה של המבוטח היה רואה בו עיסוק חלופי שווה ערך לעיסוקו הקודם.

107. **"עיסוק סביר"** הוא גם כזה שאינו פוגע באופן משמעותי בכושרו של המבוטח להשתכר ומתאים לאורח חייו (**ע"א 300/97 חסון נ' שמשון חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נב(3) 746, 757 (1999)**, להלן: פסק הדין עניין חסון).

108. אין צורך בזהות בין העיסוק הקודם, לפני התאונה, לעיסוק לאחריהם (שם). עם זאת, נדרשת זיקה או קשר כלשהם בין העיסוק הקודם לעיסוק החדש מבחינת הנושא או המיומנויות הדרושים בכל אחד מהם (**ע"א 572/89 מוסה עדני ובניו בע"מ נ' סהר חברה ישראלית לביטוח בע"מ, פ"ד מז(2) 179, 190 (1993)**). אין הכרח בקיומו של קשר הדוק.

109. ככל שהעיסוק שבו יוכל המבוטח לעסוק ידמה לעיסוקו הקודם, כך יקל על בית המשפט לקבוע כי מדובר בעיסוק סביר (ראו פסק הדין בעניין עדני בעמוד 758). את ה"עיסוק

הסביר" יש למדוד על פי "סוג ההתמחות" – אם היא כוללת אפשרויות רבות או שמא היא חותמת את העוסק בתחום עיסוק צר. ככל ש"סוג ההתמחות" צר, והעובד הגיע לרמת מיומנות גבוהה יותר, כך יקשה למצוא לאותו עובד "עיסוק סביר" שאינו דומה דמיון רב לעיסוקו הקודם (שם עמוד 757).

110. ויודגש- לא רק הפוליסה של הנתבעת קבעה זאת ברחל בתך הקטנה, אלא אף הפסיקה קובעת כי עיסוק סביר הינו עיסוק סביר אחר המתאים לניסיונו, להשכלתו ולהכשרתו של המבוטח.

111. לטענת התובע- הרי שלאור גילו המבוגר יחסית, והעובדה כי כל חייו עבד במוסך ורק במוסך, לאור העובדה כי הינו אנאלפבית, ואינו משכיל- יוצב בפניו קושי גדול עד מאוד להשתלב בעיסוק שמעולם לא עסק בו ו/או שאינו דומה לעיסוק בו עסק עד לתאונה.

112. הנתבעת מאידך טענה כי לאור מסקנות חוות הדעת מטעמה ושל מומחית בית המשפט, הרי שניתן לקבוע כי התובע יכול לעבוד בעבודות שצויינו ע"י מומחה הנתבעת ואושרו ע"י מומחית בית המשפט.

113. לאחר שהפכתי בעניין הגעתי להכרעה כי על אף שלא ניתן לשלול כי יכול היה התובע להצליח להשתלב בעבודה כמוכר או כשוער בחניון, כפי שציינה המומחית, יש מן הצדק בטיעוניו של התובע, וההצעות של המומחית להשתלבות בעבודה כמוכר אינן עולות בקנה אחד עם ניסיונו ו/או הכשרתו של התובע כעובד מוסך לאורך השנים.

114. בעניינינו, המומחית קבעה כי התובע אינו מסוגל לעסוק בעבודה הדורשת מאמץ ידני פיזי. לצד זאת, עבודת כפיים פיסית יצרנית היא מה שהתובע עשה כל חייו המקצועיים.

115. מחוות דעתה ועדותה של המומחית עולה אפוא כי בשל מצבו הרפואי של התובע כמו גם בשל העובדה שהוא חסר השכלה, הוא מוגבל עד מאוד מבחינת תעסוקה אפשרית בכמה מישורים. חוות דעתה ועדותה של המומחית היו מנומקים, דה עקא כי הצעתה שיעבוד כמוכר בחנות חיות, עקב תחביבו, בזמנו החופשי, אינם תואמים להבנתי, את הגדרת ה"עיסוק הסביר" הקבוע בפוליסה ובפסיקה.

116. סבורתני כי במקרה דנן, אין כל זיקה בין עבודות אפשריות אלו, אשר הוצעו ע"י מומחה הנתבעת ואושרו ע"י מומחית בית המשפט, לעבודתו הקודמת ולניסיונו התעסוקתי הקודם. אינני סבורה כי העבודות שהוצעו ע"י מומחה הנתבעת בחוות דעתו ואושרו ע"י מומחית בית המשפט, הינן עבודות התואמות את ניסיונו, השכלתו וכישוריו של התובע בשים לב לעבודתו כעובד בעבודת כפיים, במוסך.

117. ויודגש- כי מומחית בית המשפט, הציעה את אשר הציעה בשים לב לתחביבו כפי שהעריכה אותם. דא עקא, כי על בית המשפט לקבוע את "העיסוק הסביר" לא בשים לב לתחביבו המבוטח, אלא בשים לב לעבודתו של התובע בטרם התאונה.

118. סבורתני כי אין כל זיקה בין העבודות שהוצעו ע"י מומחה הנתבעת ואושרו ע"י מומחית בית המשפט, לבין ניסיונו של התובע ועבודתו הקודמת, כנדרש בפסיקה.

119. כאשר מבוטח עוסק בעבודה הכוללת רכיב פיזי, ועקב תאונה נשללת יכולתו לעבוד בעבודה פיזית, מתעורר הצורך לבחון האם הוא עדיין יכול לעבוד בעיסוקו הקודם, גם אם עקב התאונה הוא מנוע מלבצע פעולה פיזית ספציפית כזו או אחרת. כמו כן יש לבחון האם הוא יכול לעבוד בעיסוק חלופי שווה ערך אחר. בענייננו החלק הפיסי בעבודת התובע היה החלק הדומיננטי.

120. ויודגש- המומחית קבעה כי התובע אינו מנוע מביצוע עבודות יומיומיות והנכות אינה משמעותית בתפקוד היומיומי- והדבר אכן ניכר בתמונות ובסרטים של החקירה אשר טרחה עליה הנתבעת ואשר הוצגו בפני. דה עקא שלצד זאת קבעה המומחית כי הפגיעה בהחלט משפיעה על התפקוד המקצועי, והתובע אינו יכול להמשיך לעבוד בעבודה פיסית כמכונאי או בעבודה אשר דורשת עבודת ידיים פיזית.

121. כאמור, גם אם התובע אינו כשיר לחזור לעיסוקו עדיין יש לבחון האם הוא יכול לנצל את השכלתו, ניסיונו והכשרתו על מנת לעסוק ב"עיסוק סביר" אחר שיש לו "זיקה" לעיסוקו הקודם בבית הדפוס. המומחית העידה כי לתובע עקב תחביבו יכולת לעבוד בחנות לחיות. דה עקא שאין כל זיקה בין עבודה זו או עבודה כמוכר לעבודתו הקודמת. לא רק זאת אלא העובדה שהיה חסר השכלה אולי לא היתה משמעותית וקריטית בעבודתו כמכונאי וותיק ומנוסה, אלא שלעובדה זו ישנה משמעות לא מבוטלת בחיים האמיתיים בכל תפקיד שהוא, גם אם כמוכר. וכפי שטען ב"כ התובע, גם מוכר צריך שתהיה לו השכלה בסיסית, ואינו יכול להיות חסר השכלה לחלוטין.

122. גם מהיבט זה אין מדובר ב"עיסוק סביר אחר" (ראו פסק הדין בעניין חסון לעיל; [7891/01 א](#); [ח"פ עמיקם נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ](#) [פורסם בנבו] פסקה 14 (5.9.2004); [ע"א \(ת"א\) 1322/07 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' סלוצקי](#) [פורסם בנבו] (15.7.2009)).

123. למעלה מן הצורך אוסיף, כי לא סביר בעיני כי אדם בגילו של התובע, בשנות החמישים ואילך, גיל אשר אינו מהווה גיל צעיר בעולם התעסוקה, עם מוגבלויותו הפיסיות השונות,

ועם ניסיון תעסוקתי ספציפי בעבודה במוסך בלבד, ואשר הינו נטול השכלה וככל הנראה אינו בקיא בניהול חשבון/מכירות/ניהול קופה/שיווק ללקוחות, ואולי לא יוכל למכור בפועל או לנהל קופה, הכיצד דווקא הוא יצליח להתקבל לעבודה ולקבל עדיפות כמוכר בחנות, על פני עשרות/מאות מחפשי עבודה אחרים אשר הינם מהירים, זריזים, בריאים, צעירים ורוב הסיכויים אף משכילים יותר?

124. עת נשאלה בעניין, ובפרט בהתייחס לחבות אשר תחול על מעביד בסיטואציה כזו, המומחית טענה בפני בעת מתן עדותה כי יש מעסיקים אשר מעסיקים עובדים "מוגבלים", ובעלי נכויות שונות, על מנת לסייע להם:

"....

ש. זה לא עניין רפואי אבל שאת קובעת שמישהו יכול לעבוד ואת לא מודעת לקריטריונים שיש בפני המעביד איך את יכולה לומר שהוא יכול לעבוד?
 ת. אני לא יודעת את הנושא של הביטוח הזה, אני לא מכירה, אבל אני כן יודעת שאנשים שיש להם נכות עובדים ולהפך, מעסיקים מעוניינים להעסיק עובד עם נכות, זה מקנה להם נקודות בונוס בכל מיני היבטים אחרים..." (עמוד 22 ו-23, שורה 7 ואילך).

125. סבורתני, כי בית המשפט אינו יכול לקבוע כי בכך שהדבר יקנה "נקודות בונוס בכל מיני היבטים אחרים", עסקינן ב- "עיסוק סביר", ואינו סבור כי התובע צריך להמתין לחסדי אנשים זרים/ בעלי עסקים, לצורך הבטחת הכנסתו העתידית או להתחרות על עבודה בחנות עם מבקשי עבודה בעלי יכולות ויתרונות בולטים על פניו.

126. התובע טרח וביטח עצמו בפוליסה, ואינו אמור כעת, בשלב זה של חייו, ולאחר שנפצע, להזדקק לחסדים ולמניעים אלטרואיסטיים של מעסיקים עתידיים, לצורך תעסוקה עתידית, או להתחרות באופן בלתי אפשרי.

127. ממכלול נימוקים אלה, מסקנתי היא כי העיסוקים שהוצעו ע"י מומחה הנתבעת ומומחית בית המשפט, אינם מהווים "עיסוק סביר אחר" כנדרש בפוליסה. לפיכך מתקיים גם התנאי השני על פי הפוליסה. בהתקיים שני התנאים בענייננו, זכאי התובע לתגמולים מהנתבעת.

128. ויודגש- כפי שנקבע הן בפרשת "חסון" והן בפרשת "אבני", אשר קבעו אמות מידה לעיסוק סביר, חייבת להיות זיקה בין העיסוק הסביר האחר לבין אשר עסק המבוטח טרם לכן, שעל-כן ניתן לחייב או לשלול התקיימות התנאים הנלווים של ניסיון, השכלה והכשרה. בענייננו, לא מצאתי כל זיקה כזו.

129. אין בכל האמור בכדי לקבוע כי התובע לא יוכל להשתלב בשוק העבודה בעתיד. כפי שטענה המומחית, וכפי שהעידו תמונות חקירת הנתבעת, התובע מתפקד באופן יומיומי באופן

כמעט עצמאי. דה עקא שבהתאם לפוליסה, והיות ועסקינן בתביעה חוזית, ולאור עבודתו הקודמת של התובע אשר במהותה הינה עבודת ידיים ועבודה פיסית, סבורה אני כי התנאים המצויינים בפוליסה לצורך קבלת תגמולים מתקיימים הלכה למעשה.

130. בשולי הדברים אבקש להוסיף כי בשוק העבודה של ימינו, הסיכוי של התובע, בגילו, אשר אינו צעיר, ובמצבו, ולאור נסיבותיו האישיות וביניהן חוסר השכלה ונכות צמיתה באחוזים לא מבוטלים, להשתלב כמוכר בחנויות שונות או נהג שליחויות, כפי שהציעה המומחית, אינו גבוה.

היקף התשלום בהתאם לפוליסה, כמה ועד מת

131. בכתב התביעה עתר התובע לתשלום סך כולל של 707,776 ₪ בגין "נזקי גוף על פי הפוליסה עד גיל 76...". וכן "נזקי גוף על פי הפוליסה עד גיל 81...". ועל סכום זה שילם כאמור התובע את אגרת בית המשפט.

132. היות והתאונה התרחשה ביום 25/5/12 והתביעה הוגשה לבית המשפט מיום 28/1/15 סבורתני כי התובע זכאי לתגמולי הביטוח, מתום תקופת ההמתנה הקבועה בפוליסה ועד ליום הגשת התביעה, בהתאם לסכום הקבוע בפוליסה, עליו לא היו הצדדים חלוקים.

133. השאלה שנתרה לפתחי הינה האם יש לחייב את הנתבעת לשלם לתובע את תגמולי הביטוח מיום הגשת כתב התביעה ועד למועד פסק הדין ו/או עד להגיעו לגיל 67 ו/או גיל 81?

134. אין ספק כי גדר המחלוקת בין הצדדים והסעדים שעל בית המשפט ליתן, הינם בהתאם לטענות והסעדים המפורטים בכתב התביעה. במקרה דנן, ניהלו הצדדים את ההליך בפניי, במשך מספר שנים, וחוות הדעת שהוגשו לתיק, היו נכונות למועדים שלאחר הגשת התביעה, והיות וקבעתי את העובדות והמצב המשפטי בהתאם לראיות שהובאו לפניי לאחר הגשת כתב התביעה, הרי שקביעותי הינן למועד פסק הדין.

135. על פי ההלכה הקיימת בית המשפט איננו מנוע מלפסוק סעד כספי שהתגבש לאחר הגשת כתב התביעה ועד למתן פסה"ד, ככל שמדובר "בעילה נמשכת", וכזו היא העילה בעניינינו (תביעה לתשלום תגמולי ביטוח בגין אובדן כושר עבודה), אולם זאת בגבולות הסכום בגינו שולמה האגרה (ראו: רע"א 1011/12 בנדק נ' עוי"ד יעקב לסרי (פורסם במאגרים) [פורסם בנבו] (2012), פסקה 6; וראו תקנה 2(ג) לתקנות בתי המשפט (אגרות), התשס"ז – 2007).

136. היות והתובע שילם אגרה, בגין אובדן כושר העבודה עד להגיעו לגיל 67 ואף מעבר לכך, הרי שסבורתני כי התובע זכאי לתגמולי הביטוח בהתאם לפוליסה וזאת עד למועד מתן פסק הדין.

137. באשר לחיוב הנתבעת לתגמולי הביטוח לאחר מועד מתן פסק הדין, הרי שלא ניתן לקבוע כי מכאן ולהבא התובע יהיה באובדן כושר עבודה וסעד הצהרת/כספי כזה לא ניתן במסגרת תביעות מסוג זה. לעניין זה ראה דבריו של כב' השופט קובי ורדי [בת.א. \(ת"א\) 113215/98 סרוסי מיכאל נ' אריה חברה לביטוח בע"מ](#), [פורסם בנבו] מיום 20.2.00 וכן דבריו של כב' השופט א. בכר [בת.א. \(ת"א\) 216370/02 לוי חליפה סמי נ' מנורה חברה לביטוח בע"מ](#) [פורסם בנבו] מיום 25.5.03. רק במקרים שבהם התובע סמוך לתקופת סיומה של הפוליסה ומצבו כזה שברור שלא ישתנה – למשל אם יושב הוא בכסא גלגלים – רק אז ניתן להצהיר על מצבו גם בעתיד לבוא.

138. אשר על כן, דין תביעת התובע לחייב את הנתבעת לשלם לו תגמולי ביטוח מהיום ועד להגיעו לגיל 67, ו/או גיל 81 (ראה סעיף 16 ה' ו-16 ו' לכתב התביעה), דינה להידחות. הזכאות לתגמולים לפי הפוליסה צומחת מדי חודש בחודשו ומותנית בהתקיימות תנאי הפוליסה במועד הזכאות, ובנסיבות אלה לא ניתן לקבוע זכאות של התובע לעתיד, ביחס למצב דברים עתידי שטרם ארע (ראו: [ע"א \(מחוזי תל-אביב – יפו\) 20078-08-11 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' בוקטוס](#) (פורסם במאגרים) [פורסם בנבו] (2012)).

139. למותר לציין כי נוכח ההכרעה באשר להתקיימות תנאי הפוליסה ביחס לתובע, הרי שככל שלא יוכח ע"י הנתבעת שינוי נסיבות רלוונטי כלשהו בעתיד, הכרעה זו לכאורה, ורק לכאורה, הינה בגדר ממצא המחייב אותה במערכת היחסים החוזית בין הצדדים.

140. באשר לדרישת התובע לקבלת תגמולי ביטוח לאחר גיל 67 הרי שמכוח הוראת סעיף 18ב' (3) לפוליסה, הקובע כי הפוליסה מסתיימת בגיל 67, הרי שהתובע לא זכאי לכל תגמולים לאחר גיל 67.

141. בכל הנוגע לשאר רכיבי התביעה המפורטים בסעיף 16 לכתב התביעה, הרי דינם להידחות שכן אין המדובר בתביעת נזיקין אלא בתביעה מכוח פוליסת ביטוח ופוליסת הביטוח של התובע אינה מקנה זכאות לרכיבים אלו, אף בהתקיים אירוע ביטוחי.

סוף דבר

142. נוכח האמור לעיל, הנתבעת תשלם לתובע את מלוא התגמול החודשי הקבוע בפוליסה בגין אובדן כושר העבודה בעקבות התאונה מושא התביעה, וזאת מיום 1/3/13 ועד למתן פסק הדין, כשהוא מחושב ומשווער לפי הוראות הפוליסה ועד ליום מתן פסק הדין.

הפרשי הצמדה וריבית יחושבו לגבי כל תשלום חודשי ממועד שבו היה צריך לשלמו ועד התשלום בפועל.

143. בנסיבות הענין, אני מחייבת את הנתבעת לשלם לתובע הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין בסך כולל של 30,000 ₪ אשר ישולמו בתוך 30 יום ואם לא הם יישאו ריבית והצמדה, מהיום ועד התשלום בפועל.

144. זכות ערעור כחוק.

ניתנה היום, כ"ג תשרי תשפ"א, 11 אוקטובר 2020, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

אורית ליפשיץ 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה